

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. a JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. v právní věci žalobce: **ČESKÁ RAFINÉRSKÁ, a.s.,** se sídlem Litvínov, Záluží 2, zastoupeného JUDr. Vladimírem Zoufalým, advokátem se sídlem Praha 1, Národní tř. 10, proti žalovanému: **Úřad pro ochranu hospodářské soutěže,** se sídlem Brno, tř. Kpt. Jaroše 7, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2012, č. j. 62 Af 32/2011 – 511,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši 4114 Kč k rukám jeho zástupce JUDr. Vladimíra Zoufalého, advokáta se sídlem Praha 1, Národní tř. 10.

Odůvodnění:

Předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „předseda Úřadu“) svým rozhodnutím ze dne 16. 5. 2003, č. j. R 73/2002 (dále též „rozhodnutí žalovaného“) změnil rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) č. j. S 142/02-2186/02-VO II ze dne 31. 10. 2002 (dále též „prvostupňové rozhodnutí“) tak, že

vyslovil, že účastník řízení, ČESKÁ RAFINÉRSKÁ, a.s., se sídlem Litvínov, Záluží 2, PSČ 436 70, IČ 62 74 17 72 (dále též „žalobce“), zneužil svého dominantního postavení na trhu petrochemických surovin (zahrnujícím subtrhy primárního benzínu, hydrokrakovaného vakuového destilátu, plynového oleje, LPG, vakuového/visbreakingového zbytku pro POX, černého destilátu, polymeračního hexanu, izopentanu a technického benzínu), tím, že v rámci vyjednávání o podmínkách dodávek těchto petrochemických surovin pro období od 1. 6. 2002 přerušil dne 31. 5. 2002 ve 24 hodin na dobu cca 39 hodin bez objektivně ospravedlnitelného důvodu dodávky těchto surovin svému dlouhodobému odběrateli, společnosti CHEMOPETROL, a.s., se sídlem Litvínov, Litvínov – Záluží 1, PSČ 436 70, IČ 25 00 38 87. Tímto jednáním porušil § 11 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (dále též „ZOHS“), na újmu společnosti CHEMOPETROL, a.s. Výrok II. prvostupňového rozhodnutí, kterým bylo zneužívání dominantního postavení zakázáno, předseda Úřadu potvrdil a ve výroku III. snížil pokutu uloženou žalobci na 6 000 000 Kč.

Skutkový stav

Ze správního spisu lze zjistit, že mezi žalobcem a společností CHEMOPETROL, a.s. byly pro zajištění dodávek petrochemických surovin uzavírány tzv. dlouhodobé smlouvy. Jednalo se o kupní smlouvy označené shodně č. 16836/99 o dodávkách primárního benzínu, HCVD, plynového oleje, LPG, černého destilátu, vakuového/visbreakingového zbytku, polymeračního hexanu, izo-pentanu, technického benzínu. Všechny smlouvy byly uzavřeny dne 24. 5. 1999 s účinností od 1. 1. 1999. Jednalo se o smlouvy na dobu neurčitou s výpovědní lhůtou na 6 měsíců s tím, že tato výpovědní lhůta může být uplatněna nejdříve 30. 6. 2001. Ve smlouvách bylo sjednáno množství ročních dodávek, jakož i cena a mechanismus jejího stanovení. Dodávky uvedených petrochemických surovin od žalobce do společnosti CHEMOPETROL, a.s. probíhaly na základě výše uvedených smluv i v roce 2001, kdy z důvodu cenové nevýhodnosti vypověděla společnost CHEMOPETROL, a.s. dne 18. 6. 2001 se šestiměsíční výpovědní lhůtou kupní smlouvy na dodávky 6 druhů surovin, a to smlouvy o dodávkách primárního benzínu, HCVD, plynového oleje, LPG, černého destilátu a vakuového/visbreakingového zbytku. V reakci na to vypověděl dne 28. 6. 2001 ze stejného důvodu (se shodnou výpovědní lhůtou) žalobce kupní smlouvy o dodávkách polymeračního hexanu, izopentanu a technického benzínu, které odebíral od společnosti CHEMOPETROL, a.s.

V návaznosti na vypovězení dlouhodobých smluv začala mezi společností CHEMOPETROL, a.s. a žalobcem vyjednávání o podmínkách dodávek uvedených petrochemických surovin pro období počínaje dnem 1. 1. 2002. Souběžně tak probíhala jak jednání o podmínkách dodávek pro uzavření nových tzv. dlouhodobých smluv, tak i o podmínkách dodávek pro krátkodobější – tzv. přechodné období (vynucené vždy skutečností, že mezi akcionáři žalobce nedošlo k dohodě o podmínkách pro uzavření dlouhodobých smluv). K 1. 1. 2002 nedošlo k dohodě, za jakých podmínek mají být realizovány další dodávky v období po skončení účinnosti vypovězených smluv (největší spory byly vedeny o podmínky – cenové formule dodávek surovin potřebných pro etylénovou jednotku CHL, tj. o primární benzín, HCVD, plynový olej, vakuový/visbreakingový zbytek a černý destilát). Dodávky probíhaly až do 4. 3. 2002 bez

jednoznačného konsensu o ceně dodávaných surovin (teprve 4. 3. 2002 byly mezi dodavatelem a odběratelem písemně dohodnuty zpětně ceny dodávek, nejdéle však do 31. 3. 2002). Následně byla tato dohoda prodloužena písemnými dodatky do 30. 4. 2002 a opětovně do 31. 5. 2002.

Vzhledem k době potřebné pro bezpečné odstavení výrob společnosti CHEMOPETROL, a.s. (k němuž mělo dojít na základě avizovaného přerušení dodávek žalobce od půlnoci 31. 5. 2002) byl následně generálním ředitelem společnosti CHEMOPETROL, a.s. vydán pokyn k zahájení odstavení výrob. K půlnoci 31. 5. 2002, kdy došlo k přerušení dodávek od žalobce, byly všechny výrobny společnosti CHEMOPETROL, a.s. odstaveny mimo provoz (do tzv. „teplé zálohy“). Dodávky produktů společnosti CHEMOPETROL, a.s. žalobce přerušil v období od půlnoci dne 31. 5. 2002 do 2. 6. 2002 v rozsahu 39 hodin.

Dosavadní průběh řízení před správními soudy

Žalobce rozhodnutí žalovaného napadl správní žalobou u Krajského soudu v Brně. Krajský soud rozsudkem ze dne 18. 1. 2005, č. j. 29 Ca 215/2003 – 88, rozhodnutí žalovaného zrušil, když dospěl k závěru, že žalobou napadené rozhodnutí bylo vydáno na základě nesprávného právního hodnocení věci, neboť žalobce a společnost CHEMOPETROL, a.s. jsou kontrolovány společností UNIPETROL, a.s., proto nemůže mezi oběma kontrolovanými společnostmi existovat soutěžní vztah. V daném případě tedy nebyla dovozena existence soutěžního vztahu, která měla být v důsledku žalobcova zneužití dominantního postavení na trhu poškozena.

Výše uvedené rozhodnutí krajského soudu bylo však na základě kasační stížnosti žalovaného zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 10. 2007, č. j. 5 As 61/2005 – 183, pro nesprávné právní posouzení. V odůvodnění rozsudku Nejvyšší správní soud konstatoval, že ve vztahu mezi žalobcem a společností CHEMOPETROL, a.s. nemohlo jít o interní jednání v rámci hospodářské jednotky, neboť oba subjekty je třeba pokládat za samostatné soutěžitele a v projednávané věci byla aplikace ustanovení § 11 ZOHS na místě.

Krajský soud následně o žalobě rozhodoval znovu a rozsudkem ze dne 20. 10. 2009, č. j. 62 Ca 2/2008 – 241, napadené správní rozhodnutí opět zrušil, když žalovanému vytkl nesprávné vymezení relevantního trhu a nesprávný závěr o neaplikovatelnosti kritéria tržní síly pro vznik domněnky dominance. Krajský soud dospěl k závěru, že existence vlastnické i obchodní provázanosti obou subjektů pojmově vylučují vztahy dominance.

I tento rozsudek však Nejvyšší správní soud ke kasační stížnosti žalovaného zrušil, a to rozhodnutím ze dne 13. 4. 2011, č. j. 5 Afs 21/2010 – 295. Ve druhém zrušovacím rozsudku dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že žalovaný ve správních rozhodnutích správně vymezil a posoudil relevantní trh, a to jak z věcného, tak i časového hlediska. Žalovaný podle Nejvyššího správního soudu také dostatečně popsal, v čem spatřuje újmu na straně společnosti CHEMOPETROL, a.s. a kdo újmu způsobil. Z napadeného rozhodnutí je podle soudu taktéž zřejmá a pro odůvodnění existence újmy dostačující

příčinná souvislost mezi přerušením dodávek a vznikem újmy. Nejvyšší správní soud ve zmiňovaném rozhodnutí rovněž vyloučil, že by absence dohody o ceně mohla být ospravedlnitelným důvodem pro přerušení dodávek. Přerušení dodávek ze strany žalobce by mohlo být podle soudu hodnoceno jako krok nepřiměřený, naplňující znaky zneužití dominantního postavení, pokud bude potvrzeno, že žalobce byl dominantem.

V dalším řízení krajský soud rozhodnutí žalovaného rozsudkem ze dne 28. 5. 2012, č. j. 62 Af 32/2011 – 511, opět zrušil, když napadené správní rozhodnutí shledal nepřezkoumatelným z důvodu, že se žalovaný dostatečným způsobem nezabýval tím, zda je žalobce na daném relevantním trhu soutěžitelem v dominantním postavení či nikoli, a to ve vztahu k jeho závislosti na společnosti CHEMOPETROL, a.s.

Krajský soud ve svém rozhodnutí žalovaného zavázal, aby se v novém řízení zabýval tím, zda závislost žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s. neznemožňuje žalobci chovat se na daném relevantním trhu ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích, žalovaný se má při tom vypořádat se všemi formami (složkami) závislosti, tj. jak s provázaností výrobních technologií žalobce a společnosti CHEMOPETROL, a.s., tak s otázkou existenční závislosti žalobce na odebíraných dodávkách společnosti CHEMOPETROL, a.s., i s vlastnictvím technologických zařízení pro výrobu a distribuci technické páry, elektřiny, chladící vody a úpravy vody.

V odůvodnění svého rozhodnutí krajský soud taktéž konstatoval, že na žalovaném tedy mj. bude, aby doplnil dokazování v tom smyslu, že zjistí, nakolik byl žalobce závislý na odběrech společnosti CHEMOPETROL, a.s. Pokud zjistí, že tato společnost od žalobce odebírala dodávky v takové míře, že jejich výpadek lze považovat pro žalobce za ohrožení jeho další existence a současně na trhu neexistoval jiný odběratel, který by mohl tyto neodebrané dodávky od žalobce odebírat, je třeba uzavřít s tím, že žalobce na daném relevantním trhu nebyl soutěžitelem v dominantním postavení, neboť nemohl jednat ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích (konkrétně na společnosti CHEMOPETROL, a.s.).

Rozsudek krajského soudu žalovaný (dále též „stěžovatel“) opět napadl kasační stížností z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právních otázek soudem v předcházejícím řízení ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Kasační námitky

Stěžovatel v kasační stížnosti setrvává na svém závěru, že žalobce byl v dané situaci vůči společnosti CHEMOPETROL, a.s. v dominantním postavení a tato skutečnost byla ve správních rozhodnutích přesvědčivě prokázána a přiléhavě právně kvalifikována. Stěžovatel je názoru, že se mírou závislosti společnosti CHEMOPETROL, a.s. na žalobci i mírou závislosti žalobce zabýval.

Stěžovatel v rámci své argumentace uvádí, že žalobce v průběhu správního řízení, a to ani v rozkladu ze dne 18. 11. 2002 proti prvostupňovému rozhodnutí svou závislost,

natož existenční, na odběrech surovin společností CHEMOPETROL, a.s., netvrdí. Naopak, jediná závislost, která je v rozkladu na několika místech zmiňována, je provozní závislost žalobce na dodávkách médií společností CHEMOPETROL, a.s. (např. body 4, 10 rozkladu).

Za nesprávný považuje stěžovatel závěr krajského soudu, že se žalovaný měl mírou závislosti žalobce na odběrech surovin ze strany společnosti CHEMOPETROL, a.s. vůbec zabývat. Ve správním řízení bylo prokázáno dominantní postavení žalobce na relevantním trhu, vymezeném geograficky územím ČR, byla prokázána tržní síla žalobce i míra závislosti odběratele na žalobci. Z důkazů shromážděných ve správním spisu je patrno, že pozastavení dodávek ze strany žalobce bylo toliko nátlakovou metodou, jejímž cílem bylo sjednání určité cenové úrovně předmětných petrochemických surovin. V situaci, kdy trvají jednání o cenách a žádná ze stran, přestože jsou dosavadní smlouvy vypovězeny a dodávky fungují na základě krátkodobých ad hoc dohod, nečiní opatření směřující k zajištění náhradních dodávek/odbytu, je zřejmé, že přerušení dodávek je nátlakem, který má sice zvýšit ochotu odběratele se na cenách dohodnout, nicméně zjevně nemá mít trvalý charakter.

Žalobce byl na přerušení dodávek lépe technicky vybaven, když disponoval stáčecími a skladovacími kapacitami, nad to byl schopen v krátkém časovém horizontu ve značné míře přizpůsobit strukturu své produkce změněné situaci, a to při možnosti transferu produktů odběratelům jinými způsoby než produktovody. Oproti tomu na straně společnosti CHEMOPETROL, a.s. bylo z technických a ekonomických důvodů získání náhradního dodavatele téměř vyloučeno, a to právě s ohledem na závislost na produktovodech, nedostatečnosti skladovacích a stáčecích kapacit, jakož i nedostatečnosti železniční vlečky.

Stěžovatel s ohledem na výše uvedené uzavírá, že přestože velká tržní síla na straně odběratele může v určitých případech bránit efektivnímu zneužití dominantního postavení dodavatele, v daném případě zvlášť s ohledem na okolnosti přerušení dodávky (avízo skutečného přerušení dodávky toliko s minimálním možným časovým předstihem, krátkodobost přerušení dodávky, vysoká technická závislost odběratele na dodavateli), by jakkoli velká tržní síla na straně odběratele (a závislost dodavatele na něm) nezabránila právě tomu zneužití postavení dodavatele, k němuž v daném případě došlo.

O existenční závislosti žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s. lze podle stěžovatele pochybovat na základě vyjádření žalobce, neboť to byl právě žalobce, kdo možnost přerušení dodávek již od února 2002 používal jako argument v komunikaci se svým odběratelem.

Postup zvolený žalobcem, spočívající v přerušení dodávek, jako krajní a v daném obchodním vztahu neobvyklý, extrémní a s ohledem na charakteristiku trhu a nutnost vzájemné spolupráce obou subjektů pro odběratele v dlouhodobém horizontu likvidační nástroj, umožnila právě existence dominantního postavení žalobce. Bez existence dominantního postavení, za existence účinné soutěže, resp. při možnosti volby odběratele mezi dodavatelem a jeho konkurenty, by žalobce takovýto prostředek nátlaku na zvýšení ceny surovin nemohl použít, nechtěl-li by riskovat ztrátu obchodního partnera.

Otázka závislosti žalobce na dodavateli (myšleno na odběrateli) není podle stěžovatele pro posouzení a rozhodnutí věci relevantní. Závěr krajského soudu o nepřezkoumatelnosti rozhodnutí žalovaného je proto nesprávný.

Stěžovatel v kasační stížnosti dále namítá, že pokud přistoupí na argumentaci soudu v napadeném rozsudku, má za to, že se ve správních rozhodnutích vzájemnou závislostí žalobce a společnosti CHEMOPETROL, a.s. dostatečně zabýval, a to i při posouzení otázky, do jaké míry tato závislost znemožňuje chovat se na trhu „ve značné míře nezávisle".

Ve vztahu k provozní závislosti žalobce na dodávkách médií ze strany společnosti CHEMOPETROL, a.s. a souvisejícím vlastnictví technologických zařízení pro výrobu a distribuci technické páry, elektřiny, chladící vody, atd., stěžovatel namítá, že posouzení této otázky není ve věci zcela relevantní. Jedná se o jiný trh, jehož aspekty nebyly v řízení zkoumány, a toho ani nebylo třeba, neboť byť by měla na tomto trhu společnost CHEMOPETROL, a.s. vůči žalobci dominantní postavení, nebylo nikým v řízení tvrzeno a nevyplynulo ani z obsáhlé listinné korespondence zúčastněných, že by společnost CHEMOPETROL, a.s. jakkoli své dodavatelské postavení na tomto trhu vůči žalobci využila či zneužila, popřípadě by tuto hrozbu v jednáních kdy použila. Dominanci žalobce na předmětném trhu petrochemických surovin částečná závislost žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s. v oblasti nákupu energií nevylučuje.

Závislost společnosti CHEMOPETROL, a.s. na žalobci vyhodnotil stěžovatel ve správních rozhodnutích jako existenční, což nebylo ve správních řízeních ani v řízení před soudem zpochybněno.

Otázkou závislosti žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s., coby odběratele na předmětném trhu petrochemických surovin, se stěžovatel ve správním řízení zabýval a shromáždil listiny (např. č. l. 505 a násl. správního spisu) z nichž však pro posouzení věci nebyly zjištěny podstatnější skutečnosti, než ty, jejichž závěry byly ve správních rozhodnutích vyjádřeny. Společnost CHEMOPETROL, a.s. pro žalobce představovala podstatného odběratele, nicméně ze shromážděných dokumentů a z výročních zpráv žalobce z daného období plyne, že tento měl desítky dalších odběratelů a operoval na dalších trzích. S tím souvisí poměrně vysoká flexibilita žalobce co do struktury své produkce, kdy tento byl schopen se podřídit aktuální situaci na trhu, a to ve velmi krátkodobém horizontu. I v roce 2002 se vzhledem k vývoji situace na trhu zaměřil na trhy s ropnými produkty, zejm. aut. benzínem a naftou a vyvíjel zvýšené úsilí v exportní oblasti, při současném poklesu dodávek společnostem vlastněným akcionáři žalobce. Již v době, kdy ke stíhanému zneužití došlo, plánoval žalobce – a tyto plány o několik měsíců později uskutečnil – změnu své činnosti na tzv. přepracovací rafinerii, tedy měl se stát subjektem zpracovávajícím suroviny svých mateřských společností.

Ze všech výše uvedených skutečností je dle stěžovatele patrno, že žalobce nebyl v době, kdy se dopustil deliktu, v takovém vztahu ke společnosti CHEMOPETROL, a.s., že by ho tento omezoval chovat se ve značné míře nezávisle.

Závěrem své kasační stížnosti stěžovatel shrnuje, že ve správním řízení bylo zjištěno a prokázáno, že žalobce disponoval na relevantním trhu takovou tržní silou, která mu umožňovala chovat se ve značné míře nezávisle na svém odběrateli, společnosti CHEMOPETROL, a.s., a to přes určitou technologickou a dodavatelsko-odběratelskou provázanost obou společností. Pokud pak přistoupil k přerušení dodávek, aniž by k tomu měl objektivně ospravedlnitelný důvod (nedohoda o ceně surovin takovým důvodem v dané situaci není), dopustil se zneužití svého postavení vůči svému odběrateli ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

Vyjádření žalobce

Žalobce kasační stížnost stěžovatele považuje za nepřípustnou, a to z důvodu, že stěžovatel nenamítá nesprávné právní posouzení soudem, ale nepřímo vyžaduje, aby se kasační soud zabýval posouzením skutkových otázek, a to existencí či neexistencí vzájemné závislosti žalobce a společnosti CHEMOPETROL, a.s. Stěžovatel se podle žalobce ve své stížnosti nijak nevyjadřuje k žádné z konkrétních výtek krajského soudu k nepřezkoumatelnosti správního rozhodnutí, ani se nesnaží tvrdit, že by se blíže závislostí žalobce na jeho odběrateli zabýval. Posuzování existence či neexistence vzájemné závislosti není posuzováním právní otázky. Kasační stížnost je s ohledem na výše uvedené třeba odmítnout.

Žalobce dále argumentuje, že od počátku vzájemnou závislost tvrdí, a to ať již při popisu situace vzniku žalobce a společnosti CHEMOPETROL, a.s., jako původně jediného komplexu pro rafinaci ropy a jejího následného petrochemického zpracování, tak i ve všech písemných vyjádřeních ve správním řízení před stěžovatelem. Nejčastěji žalobce ve svých podáních používal pro označení propojenosti a vzájemné závislosti pojem „symbiotické“ a číselně uváděl základní údaje o své petrochemické výrobě, včetně toho, že její více než podstatnou část, tj. v zásadě téměř celou produkci dodával právě společnosti CHEMOPETROL, a.s. Žalobce je názoru, že námitku závislosti žalobce na odběrech od společnosti CHEMOPETROL, a.s. uplatnil explicitně již ve svém rozkladu.

Námitka stěžovatele, že krajský soud se neměl otázkou závislosti žalobce na odběrech od společnosti CHEMOPETROL, a.s. zabývat, neobstojí podle žalobce z důvodu, že stěžovatel vytýká krajskému soudu to, že se řídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu ve druhém zrušujícím rozsudku, který platnost možné hypotézy dominance žalobce podmínil zjištěním, zda je či není dána závislost žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s.

Pro správné posouzení míry závislosti, určující či vylučující dominanci, je podstatné zjištění momentu, kdy kvantitativní ukazatel vyjádřený podílem soutěžitele na trhu obstojí současně i v tzv. „testu povinného obchodního partnera“, tj. bude prokázáno, zda je jeho odběratel (platí nesporně i pro dodavatele) na svém smluvním partnerovi ekonomicky závislý či nikoliv, tj., že má jinou srovnatelnou alternativu. Stěžovatel takový test neprovedl a bez provedení takového testu nemohl dospět k závěru o dominantním postavení žalobce.

Proti možnosti jiných alternativ žalobce působila nutnost vtěsnat svoji produkci na trh již se značným převisem nabídky. Společnost CHEMOPETROL, a.s. byla v situaci opačné, neboť dodávky žalobce byly pro něj lehce zastupitelné ze zahraničí. Společnost CHEMOPETROL, a.s. v době správního řízení dokončila kolejové překladiště na příjem a skladování 78 000 tun vstupních surovin pro výrobu. Část produkce, která je nezbytným výsledkem jakéhokoliv technologického procesu žalobce, nemá a neměla žádnou alternativu jiného odběratele.

Žalobce shrnuje, že v dané věci jde o případ vzájemné dominance vylučující možnost nezávislého chování každé strany vůči druhé straně. Stěžovatel neposuzoval, a proto nezdůvodnil všechny relevantní aspekty vzájemné závislosti žalobce a společnosti CHEMOPETROL, a.s., zejména v tom, že se nezabýval alternativou jiného odběratele u žalobce a projevy širší závislosti žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s. Žalobce proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud předmětnou kasační stížnost odmítl pro její nepřípustnost, nebo ji zamítl pro její nedůvodnost.

Posouzení věci

Nejvyšší správní soud, vázán rozsahem a důvody podané kasační stížnosti (ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), přezkoumal napadený rozsudek a dospěl k závěru, že kasační stížnost stěžovatele není důvodná.

Stěžovatel v kasační stížnosti namítá nesprávný závěr krajského soudu o nepřezkoumatelnosti napadeného správního rozhodnutí a uvádí, že ve správním řízení bylo prokázáno dominantní postavení žalobce na relevantním trhu, tržní síla žalobce i míra závislosti odběratele na žalobci. Žalobce byl v dané situaci vůči společnosti CHEMOPETROL, a.s. v dominantním postavení a tato skutečnost byla ve správních rozhodnutích prokázána a přiléhavě právně kvalifikována. Správní orgány se vzájemnou závislostí žalobce a společnosti CHEMOPETROL, a.s. podle stěžovatele dostatečně zabývaly, a to i při posouzení otázky, do jaké míry tato závislost znemožňuje žalobci chovat se na trhu „ve značné míře nezávisle“. Otázka závislosti žalobce na odběrech surovin ze strany společnosti CHEMOPETROL, a.s. není podle stěžovatele pro posouzení a rozhodnutí věci relevantní a rozhodnutí žalovaného není nepřezkoumatelné, pokud se mírou závislosti žalobce na odběrech surovin ze strany společnosti CHEMOPETROL, a.s. nezabývá.

Krajský soud se ve svém třetím zrušujícím a nyní přezkoumávaném rozsudku zabýval otázkou, zda žalobce na daném relevantním trhu disponuje dominantním postavením a zda žalovaný tuto otázku ve svém rozhodnutí přezkoumatelným způsobem vypořádal. Při posuzování otázky, zda je žalobce soutěžitelem v dominantním postavení, vycházel krajský soud z ustanovení § 10 odst. 1 ZOHS a ze žalobního bodu, v němž žalobce upozorňoval na svoji závislost na společnosti CHEMOPETROL, a.s., která spočívá jednak v provázanosti výrobních technologií, jednak v dodávkách energií žalobci ze strany společnosti CHEMOPETROL a.s. a zejména v existenční závislosti žalobce na odběrech společnosti CHEMOPETROL a.s. a celého koncernu UNIPETROL, a.s.

Při posuzování dané věci krajský soud ze správních rozhodnutí zjistil, že stěžovatel v prvostupňovém rozhodnutí upozornil na úzkou provázanost výrobních technologií žalobce a společnosti CHEMOPETROL, a.s., která je dána tím, že se obě společnosti vyčlenily v procesu privatizace z dřívějšího jediného podniku. Stěžovatel zde poukázal na „velmi vysokou míru závislosti" mezi oběma společnostmi. Dále se stěžovatel zabýval závislostí společnosti CHEMOPETROL, a.s. na žalobci a na str. 6 pak uvedl, že žalobce je naopak závislý na společnosti CHEMOPETROL, a.s., neboť v důsledku propojení produktovody je společnost CHEMOPETROL, a.s. významným odběratelem žalobcových produktů a v majetku společnosti CHEMOPETROL, a.s. jsou technologická zařízení pro výrobu a distribuci technické páry, elektřiny, chladící vody a úpravy vody.

Na str. 15-17 prvostupňového rozhodnutí pak stěžovatel posuzuje otázku, zda je žalobce soutěžitelem v dominantním postavení a dospívá k závěru, že takovým soutěžitelem je. Výslovně uvádí, že žalobce *„má potřebnou tržní sílu ve smyslu zákona* (ZOHS*), která mu umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích"*.

Podle krajského soudu se však stěžovatel v prvostupňovém rozhodnutí nijak nevyslovil k závislosti žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s. a případnému vlivu této závislosti na chování žalobce, a to přesto, že tuto závislost na str. 5 a 6 svého rozhodnutí zmiňuje. Rozhodnutí se dále zabývá toliko existenční závislostí společnosti CHEMOPETROL, a.s. na žalobci.

Předseda Úřadu se v rozhodnutí žalovaného na str. 6 ztotožnil se závěrem stěžovatele, že žalobce je na daném relevantním trhu dominantem. Tržní podíl žalobce u všech subtrhů přesahuje 40 % celkového objemu dodávek, žalobce disponuje dostatečnou hospodářskou a finanční silou a též struktura trhu a další ukazatele, které jsou determinující pro posouzení tržní síly žalobce, potvrzují existenci dominantního postavení.

Rozhodnutí žalovaného se dále zabývá existenční závislostí společnosti CHEMOPETROL, a.s. na žalobci. Na str. 7 rozhodnutí předseda Úřadu zmínil i závislost žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s., která spočívala v dodávkách energií a stlačeného vodíku a v tom, že společnost CHEMOPETROL, a.s. byla významným odběratelem surovin žalobce. Předseda Úřadu se podle krajského soudu nijak nezabýval tím, jaký má vliv tato závislost na chování žalobce na relevantním trhu.

Krajský soud v napadeném rozsudku dospěl k závěru, že *„pokud definice soutěžitele v dominantním postavení na trhu vyžaduje, aby se jednalo o soutěžitele, kterému jeho tržní síla umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích, a žalovaný v rámci správního řízení shledá „velmi vysokou míru závislosti" mezi žalobcem (jakožto údajným dominantem") a jeho odběratelem (společností CHEMOPETROL, a.s) je zcela nezbytné, aby se žalovaný při posuzování toho, zda je žalobce soutěžitelem v dominantním postavení, detailněji zabýval tím, zda tato závislost na společnosti CHEMOPETROL, a.s. neznemožňuje žalobci chovat se ve značné míře nezávisle. Žalovaný tedy měl v napadeném rozhodnutí posoudit a řádně zdůvodnit, proč má za to, že tato velmi vysoká závislost na společnosti CHEMOPETROL, a.s. žalobce při jeho chování na relevantním trhu neovlivňuje vůbec nebo neovlivňuje natolik, že jej přesto bylo lze považovat za soutěžitele, který se může chovat ve značné míře nezávisle. Při tom se musí žalovaný vypořádat se všemi formami*

(složkami) této závislosti, tj. jak s provázaností výrobních technologií žalobce a společnosti CHEMOPETROL, a.s., tak s otázkou množství odebíraných dodávek společností CHEMOPETROL, a.s. od žalobce i s vlastnictvím technologických zařízení pro výrobu a distribuci technické páry, elektřiny, chladící vody a úpravy vody.“

Krajský soud je názoru, že závislost žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s. může vyloučit, že se žalobce, byť disponuje vysokým tržním podílem na daném relevantním trhu, může na tomto trhu chovat ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích, jak pro závěr o dominantním postavení požaduje § 10 odst. 1 ZOHS.

Nejvyšší správní soud otázku závislosti žalobce na odběrech surovin ze strany společnosti CHEMOPETROL, a.s. považuje za významnou pro posouzení, zda je žalobce v dominantním postavení.

Dle ustanovení § 10 odst. 1 ZOHS má dominantní postavení na trhu soutěžitel nebo společně více soutěžitelů (společná dominance), kterým jejich tržní síla umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích.

Dle ustanovení § 10 odst. 2 ZOHS posuzuje Úřad tržní sílu podle odst. 1 podle hodnotového vyjádření zjištěného objemu dodávek nebo nákupu na trhu daného zboží (tržní podíl) dosaženého soutěžitelem nebo soutěžiteli se společnou dominancí v období, které je zkoumáno podle tohoto zákona a podle dalších ukazatelů, zejména podle hospodářské a finanční síly soutěžitelů, právních nebo jiných překážek vstupu na trh pro další soutěžitele, stupně vertikální integrace soutěžitelů, struktury trhu a velikosti tržních podílů nejbližších konkurentů.

Tržní sílu nelze hodnotit izolovaně pouze dle zjištěného podílu dodávek na trhu, ale ve smyslu § 10 odst. 2 ZOHS je třeba ji hodnotit také podle dalších ukazatelů, zejm. podle hospodářské a finanční síly soutěžitelů, právních nebo jiných překážek vstupu na trh pro další soutěžitele, stupně vertikální integrace soutěžitelů, struktury trhu a velikosti tržních podílů nejbližších konkurentů. Dle § 10 odst. 3 ZOHS, nebude-li pomocí uvedených ukazatelů prokázán opak, má se za to, že dominantní postavení nezaujímá soutěžitel, který ve zkoumaném období dosáhl na trhu menší než 40 % tržní podíl.

Jedním z výslovně uvedených kritérií hodnocení tržní síly soutěžitele je také struktura trhu. Do analýzy struktury trhu lze zahrnout i zkoumání kupní síly odběratelů. Velká tržní síla subjektu na nabídkové straně může být vyvážena existencí obdobně významné kupní síly na poptávkové straně trhu. V některých případech ani velká tržní síla na straně nabídky nemůže být zneužita k omezení soutěže. Za situace, kdy odběratel disponoval velkou kupní silou, která mohla vyvážit velkou tržní sílu žalobce, a tento důvod mohl v daném případě vyloučit nezávislé chování žalobce ve vztahu ke společnosti CHEMOPETROL, a.s., bylo třeba, aby se stěžovatel s uvedenou otázkou dostatečným způsobem vypořádal.

K otázce závislosti žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s. ze správních rozhodnutí zdejší soud zjistil následující:

V prvostupňovém rozhodnutí (str. 6) stěžovatel konstatoval závislost žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s., spočívající v tom, že v důsledku propojení produktovody je společnost CHEMOPETROL, a.s. významným odběratelem produktů žalobce a v majetku společnosti CHEMOPETROL, a.s. jsou technologická zařízení pro výrobu a distribuci technické páry, elektřiny, chladící vody a úpravy vody. Závislost výroby žalobce na společnosti CHEMOPETROL a.s. je i v oblasti nákupu energií (nemá vlastní zdroj) a dále též pokud jde o potřebu stlačeného vodíku pro hydrokrakovací jednotku žalobce, v jehož výrobě není plně soběstačný (je schopen vyrobit pouze 50 % své potřeby) a zbývající objem nakupuje od společnosti CHEMOPETROL, a.s. Společnost CHEMOPETROL, a.s. poskytuje žalobci i některé služby jako např. ostrahu, požární ochranu apod.

V rámci vymezení relevantního trhu z hlediska geografického stěžovatel na str. 14 prvostupňového rozhodnutí mimo jiné konstatoval, že společnost CHEMOPETROL, a.s. je významným odběratelem petrochemických surovin od žalobce (u několika produktů jejím jediným odběratelem). Skutečnost, že dodávky řady petrochemických surovin probíhají od žalobce do společnosti CHEMOPETROL, a.s. produktovody neznamená, že jde o jediný způsob dodávek, který je u petrochemických produktů možno realizovat.

Závislost žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s. zmiňuje také předseda Úřadu na str. 7 druhostupňového rozhodnutí, a to především v dodávkách energií, tj. technické páry, elektřiny, chladící vody a úpravy vody, neboť žalobce nemá vlastní zdroj a dále též v dodávkách stlačeného vodíku pro hydrokrakovací jednotku žalobce. Závislost je podle předsedy Úřadu umocněna i tím, že společnost CHEMOPETROL, a.s. je významným odběratelem surovin žalobce v důsledku propojení produktovody.

Obě správní rozhodnutí tak zmiňují závislost žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s. Za situace, kdy společnost CHEMOPETROL, a.s. jako významný odběratel disponoval velkou kupní silou, která mohla vyvážit velkou tržní sílu žalobce, a tento důvod mohl v konkrétním případě vyloučit nezávislé chování žalobce ve vztahu ke společnosti CHEMOPETROL, a.s., takže by nebylo lze žalobce posuzovat jako soutěžitele s dominantním postavením na trhu, bylo třeba, aby se stěžovatel s uvedenou otázkou dostatečným způsobem vypořádal. Prvostupňové rozhodnutí ani rozhodnutí žalovaného se však otázkou vlivu zmiňované závislosti na chování žalobce na relevantním trhu nezabývá. Nejvyšší správní soud se proto ztotožnil se závěrem krajského soudu o nepřezkoumatelnosti rozhodnutí žalovaného z důvodu, že se žalovaný dostatečným způsobem nezabýval tím, zda je žalobce na daném relevantním trhu soutěžitelem v dominantním postavení ve vztahu k jeho závislosti na společnosti CHEMOPETROL, a.s.

Ke kasační argumentací stěžovatele, týkající se posouzení vlivu jednotlivých závislostí žalobce na společnosti CHEMOPETROL, a.s., se Nejvyšší správní soud v této fázi řízení nemůže vyjádřit. Předmětem přezkumu před Nejvyšším správním soudem je rozsudek krajského soudu, kterým bylo zrušeno rozhodnutí žalovaného pro nepřezkoumatelnost.

Ve vztahu k vyjádření žalobce Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost stěžovatele nepovažuje za nepřípustnou. Stěžovatel kasační stížnost podal z důvodu nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Konkrétně stěžovatel považuje za nesprávný závěr krajského soudu, zda se měl mírou závislosti žalobce na odběrech surovin ze strany společnosti CHEMOPETROL, a.s. vůbec zabývat, zda se jedná o otázku relevantní pro posouzení věci. Stěžovatel také namítá, že se ve správních rozhodnutích vzájemnou závislostí žalobce a společnosti CHEMOPETROL, a.s. zabýval v dostatečné míře, a to při posouzení otázky, do jaké míry tato závislost znemožňuje chovat se na trhu „ve značné míře nezávisle“. Stěžovatel tak svou kasační stížnost opřel o konkrétní důvody tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právních otázek krajským soudem v předcházejícím řízení.

Závěrem Nejvyšší správní soud shrnuje, že při přezkoumání napadeného rozsudku neshledal nesprávné posouzení právních otázek krajským soudem v předcházejícím řízení, a proto kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.). Žalobci, jemuž náleží právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.), je stěžovatel povinen zaplatit náklady řízení o kasační stížnosti ve výši 3400 Kč (z toho 3100 Kč jako odměnu právního zastoupení za 1 úkon právní služby spočívající v podání vyjádření ke kasační stížnosti a dále 300 Kč paušální poplatek na úhradu hotových výdajů v souladu s ustanovením § 9 odst. 4 písm. d), § 7, § 11 odst. 1 písm. d) a § 13 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytnutí právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů). Vzhledem k tomu, že zástupce žalobce je plátcem DPH, byly částky za odměnu za zastupování a za úhradu hotových výdajů navýšeny o částku odpovídající DPH podle § 57 odst. 2 s. ř. s. Celkem tedy činí náhrada nákladů řízení částku 4114 Kč, kterou je stěžovatel povinen zaplatit žalobci ve lhůtě 7 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právního zástupce žalobce.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. září 2013

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu